

Vida Gábor
SÓSKÚT HOTEL

Egészen unalmas szakmai konferencia volt, amelyeneket sorozatban rendeznek, mert van pénz rájuk. Ha sok ilyenben vesz részt az ember, és némileg őszinte, már nem tudja pontosan, hogy mi volt a szakmája, vagy mi lehetett volna. A cél pedig nem az, hogy – mint a rossznyelvek mondták – a vendéglátó ipar jövedelmeit a tudományra költött összegekből pótolják, hanem az, hogy a tudósok néha kimozduljanak a laboratóriumból vagy a dohos egyetemi falak közül. Ezáltal nem csak a vérkeringésük élénkül, hanem olyan kollégákkal is kénytelenek találkozni, akikkel másként semmi szín alatt nem váltanának szót vagy ne adj’ isten levelet, bár többnyire árgus szemmel figyelik, nehogy valaki megfogalmazza és publikálja egyik-másik titkos ötletüket. A tudósok egyformák, mondta a konferencia házigazdája. Alacsony és köpcös vidéki politikus, aki sokak meglepetésére folyékonyan fel tudta olvasni a beszédét – *prima vista*. Pár évvel ezelőtt ez még komoly erőpróba volt neki, jegyezte meg az egyik magas, karcsú, rekedtes hangú, tudósok között csinosnak ható hölgy félhangosan. Valaki zavartan köszörülte a torkát, mások mosolyogtak, egy akadémikusjelölt szúrósan megnézte magának. Csak a politikus nem hallotta, ő lelkesen folytatta, mert a tudósok szerint megegyeznek abban, hogy a haza, haladás, emberiség, kibontakozás, demokrácia szavak mind jól illeszkednek a habitusukhoz, bár ezt nem így mondta pontosan. Öreg Zánót utóbb arra emlékezett a jegyzetfüzete alapján, hogy a politikus szép szavakat csatlakoztatott a tudomány művelőinek közös tarkójához. Kicsit hájas, kicsit őszes volt ez a tarkó, kivéve a csinos hölgyé, aki erős szálú haját feketére festette, téglavörös csíkokkal szabdalt kardiánt viselt, és amint lehetett, kivonult a szálloda elé cigarettázni.

A konferenciákat olyankor rendezték ezen a komor hegyvidéken, amikor a nyári turistaözön már lejárt, a síszezon viszont még nem kezdődött el. Az eső pedig se nem kezdődött, se nem végződött, hanem egyenletesen hintette magát, szinte hangtalanul, szürkén, fenyegetően, mint aki el akar nyelni mindent: szállodát, tudományt, autóbust, gépkocsit meg sóhegyet. Zánót akkoriban éppen leszokott a cigarettá-

ról, mondván, hogy a rákra valót már elszívta, de a bagósok mindig érdekesebb dolgokról beszélnek, mint az absztinens kollégák – a fene tudja, miért, és nincs az a tudományos vizsgálat, amivel ezt megnyugtatóan cáfolni lehet. Közben okos tanácsokkal szolgált azoknak, akik a leszokást fontolgatták, vagy meg is próbálták, de hiába. Rejtély, hogy mit keres komoly társadalomtudós emberek zsebében olyan lapos üveg, amelyben nem csak szagtalan dán vodka és illatos Calvados lötyög, hanem skót meg ír viszki, és bűdös szilvórium is, ami aztán a konferencia plenáris ülésén a székek és asztalok között felfedezőútra indul. Komótosan elér minden szegletet, mint a kitiltott cigarettafüst, ahogy az emigráció irodalma vagy a száműzöttek lelke is hazatalál – előbb vagy utóbb. Valami hasonlóról szolt a konferencia, a közelmúlt-ról, a jelenről meg a történelemről, meg hogy a sok szakember ezt kutatja, módszeresen és fáradhatatlanul, vagy éppen a módszerben kételkedve, mikor elfárad. Zanót, mint általában, nem is tudta, mit kellene kutatnia, nem írt dolgozatot, tanulmányt, nem akart felszólalni, nem vágyott akadémiai pontokra, de tudta más évekből, hogy jól főznek, és a büfében összegyűl pár érdekes, ritkán látott arc, akik elmesélik, miről kellene szólnia ennek a konferenciának, ha... Itt egy zárójel nyílt, és amikor a hosszú körmondat után bezáródott, már mindenki tudta, miért nem szólhat arról. Mert akkor mi a fenéről beszélnének a büfében vagy a csöpögő eresz alatt, kékre fagyva, topogva, esküdözve, hogy ilyen üres, szócséplő tanácskozássra soha többet...

Első este volt jó megérkezni, mikor csak gyülekezik még a társaság, kivált azok sietnek, akik messziről jönnek, mert az ős bizonytalan évszak a hegyvidéken, és nem akarnak elkésmi. Ilyenkor még nincs szakmai vita, mindenki józan, mintha csak egymás kedvéért kerekedtek volna fel, találkozni. Nem is tud hajnal előtt véget érni, vagy amíg a büfé be nem zár. Csapkodva és felháborodva szokott a testes szóke asszonyosság elviharzani, neki gyerekei vannak otthon, és családja. Ezek a vén tudósok is csak olyan barmok, mint az összes férfi, ez szokott lenni a végkövetkeztetése, viszont a drágább vermutok, martinik és viszkik ilyenkor szoktak elfogyni, szezomban mindenki sört iszik és olcsó borokat. Nem csoda hát, hogy a délelőtti megnyitón még a disztíngvált hölgyek is enyhén karikás szemmel, bosszús arccal, ködös tekintettel hallgatták a sötét öltönybe bújt politikust, aki a haladásról meg a társadalmi kutatások fontosságáról olvasott fel, és a vidék nagy

szülötte, egy Amerikába szakadt fizikus mondatával zárta beszédét. Zánót ezt a mondatot a maga számára azzal helyettesítette, hogy *a hagyóának kétszer annyi génje van, mint az embernek*, ebből mégsem az következik, hogy okosabb az embernél, de még az sem, hogy finomabb.

A kardigános, fekete hajú hölgy nem vett részt az esti megmozduláson, arra sem emlékezett Zánót, hogy mikor érkezett és kivel, mintha mindig is az összképhez tartozott volna. Legutóbb is meg szeretett volna ismerkedni vele, de nem sikerült. Eszternek hívták, talán szociológus, mindig szélsőséges elméleti megközelítésből szól a dolgokhoz, alig ismert munkákra és nevekre hivatkozik, mintha köteles volna mindenki azokat legalább olyan jól kezelni, mint ő. Aztán hogy a jovialis akadémiai levelező tagok figyelmesen és értetlenül hallgatják végig, legyintve leül, és egy cigarettát kezd morzsolgatni a zsebében. Túl kevés a nő ezen a pályán, ez is egy korszakalkotó megállapítás volt, amit Zánót úgy jegyzett fel, hogy *túl kevés az okos és csinos nő ezen a pályán*. Egy pillanatig tétovázott, hogy ezt Durkheimnak vagy Max Webernek tulajdonítsa, aztán eszébe jutott Gilles Deleuze. Gonosz vagyok, mondta halkán maga elé, vagy suttogta inkább, senki nem figyelt rá, mert senki nem figyelt senkire. Eszter doktornő félrefordította az okos fejét, fülében megmozdult a smaragddal díszített ezüst függő, finom metszésű állát feltámasztotta, kicsit felfelé kunkorodó, hegyes orra gunyorosan mutatott egy ablakra, orrcimpái megremegtek, mintha máris a cigaretta füstjét érezné. *Ahol a mérhetőség véget ér, egy másik világ kezdődik, talán még ember, talán már nem*, írta Zánót, és alig hallhatóan suttogott maga elé. Arra gondolt, ahogy a szagok bejárják a termet, úgy kellene ez a mondat is utat találjon magának.

Később valami unalmas előadás közben ellenállhatatlan késztetést érzett, hogy egy jelentéktelen filozófiai részlethez hozzászóljon, mert Arisztotelész a *Nikomakhoszi etikában* nem pontosan azt mondta, amit az előtte szóló, és minden bizonnyal nem is arra gondolt. Egy kis hajcihó kerekedett ebből, az elnök is érezte, hogy messzire visz ez a vita, nem is erről volt szó. Zánót biccentett és leült, de azonnal került egy másik okostojás, aki folytatta, és mintha az egész terem megörvendett volna annak, hogy végre valami általános, elvi hangoskodásban lehet részt venni. Hamarosan ebéd is lesz, a büfében kávé, sör, bor, kint az esőben az eresz alatt cigaretta. Eszter szinte egészen hátrafor-

dult, nem nézett ugyan a Zanót szemébe, de a zakója hajtókáján meglátta az enyhén kifeslett gomblyuk szélén fityegő cérnaszálat. Ketten vagyunk bajkeverők, mondta ez a pillantás. *Jobb-e vajon a hagyma az embernél?* – jegyezte fel Zanót. Ennyit a mérhetőségekről. Nem olvasta végig az *Etikát*, unalmasnak találta, ám volt egy tanára, aki olyan érzékletesen tudott beszélni az elvont filozófiai kérdésekről, hogy néha még ma is azt hiszi, ért hozzá. Amikor felidézi a kimért, halk beszédét, tényleg úgy érzi, mintha egy széles attikai éjszaka borulna rá, minden érthetőnek tetszik, ám hiába keresi a megfelelő részeket a művekben, valahogy semmi sem olyan. Mi hát a jó? És nem tudta a választ.

Mire sötét este lett, az igazán elszánt tudósok a létesítmény kertjében ácsolt, filagóriaszerű építményben állták körül a rostélyt, amelyen két mogorva, egymásra feltűnően hasonló szakács pácolt húsokat és kolbászokat sütött vacsorára. Az edzettebbek, akik valamikor hegyi túrákon sajátították el a társadalomkritika akkor még tiltott gyümölcsnek számító alapjait, a csirkeszárnyak illatától meg a savanyú rizlingtől oly ékesszólóan kezdték szidni a fennálló rendszert, rendet, kormányokat, mint hajdanán, mert a világ szemmel láthatóan megint abba a sötét katyvaszba tart, a káoszba és az örületbe. És hogy ezt egyesek statisztikai táblázatokkal igazolják, mások filozófusokat lapoznak, megint mások az öreganyjuk térdekalácsára esküsznek, az tulajdonképpen mindegy is. A csirkecomb sült át a legnehezebben, mondta Zanót, és az egyik szakács pillantását látta megállapodni magán, végre egy okos mondat, de aztán megértette, hogy Eszter áll mellette, a kezét fázósan a kardigánja ujjába dugta, szája sarkában az elmaradhatatlan cigaretta, készül éppen leesni a hamu róla, és mintha nagyon régóta beszélgetnének már. Őt bámulta önfeledten a szakács. Akár a nagyapám, gondolta Zanót, az szívta mindig így a cigarettát. Ilyen kövér miniszterelnök még sosem volt, mondta Eszter valamivel hangosabban, mint ahogy eddig beszélt, de a szakács megsokallta az ellenzéki gondolatokat, és rávágta, hogy: de bizony volt, mégpedig Churchill! Egy pillanatra csend lett, majd Eszter felvihogott, mint egy kamaszlány, hirtelen elfordult, és kiejtette szájából a cigarettát. Erősen karolt Zanótba, és elvonszolta a tüztől. Nincs ennek férje, mondta bosszúsán a szakács a másiknak, hogy mindenki hallja, se gyereke, vágta rá a kolléga, és legyezni kezdte a parazsat. A húsok sercegve siettek sülni.

Két gyermekem van, mondta Eszter még mindig vihogva, egy fiú és egy lány, a férjemet megöltem, felfüggesztett életfogytiglant kaptam, felaprítottam konyhakéssel, betettem egy bőröndbe, és a kertünk végében levő sós forrásba süllyesztettem, hogy ne küldjön tartásdíjat, és ne emlegesse, mekkora áldozat ez a részéről. A két szakács úgy tett, mint akik ezt már nem hallják, de feszülten figyeltek minden beszéd-foszlánra, és összenéztek. Zanóték pedig elindultak gonoszul, ki a tűz fényköréből a fenyőfák sötét vonala felé. A kitartó szemerkélés hamar eltakarta őket, az egyik szakács még utánuk szólt, nehogy egy medvébe fussanak, bár nyilván ennek örült volna leginkább, de lehet, hogy az a másik volt. Közben a nő egyenletes hangon mesélte, hogy mennyire gyűlölt mindig iskolába járni, mégis egész életében iskolába járt meg tanult. Sovány voltam az undortól meg a szorongástól, mondta. Most kövér vagyok, igen, bizonykodott. Zanót szembefordult vele, hogy na, mint egy fosznideszka, ha oldalról, ha szemből nézi, de nem mondta. És akkor látom a gyerekeimet, hogy semmi nem köti le őket, semmi az égadta világon, még a szex sem, ezek lázadni is lusták. Vedd csak el a telefonját, meglátod, milyen rebellis lesz, mondta Zanót. Nem, nem én találtam ki ezt, olvastam valahol.

Egy öreg fenyőfa alá értek, Zanót pontosan tudta, hogy a legnagyobb eső után is mindig van alatta egy zsebkendőnyi száraz hely, éppen annyi, hogy két ember megállhasson cigarettázni, vagy le is üljön. A szállodát sárgászöld ködgomoly zárta magába, tompa zeneszó hallatszott, kutyák ugattak, valahol nagyon messze sípolt és kattogott egy vonat. Diákkoromban ilyen helyre mindig csókolózni vittek a fiúk, mondta Eszter. Én az anyámat öltem meg, mondta Zanót, mint aki nem érti, nem is akarja hallani a célzást. Idegmérget adagoltam neki már kisgyerekkoromtól, az utolsó adagot akkor kapta, mikor elváltam a feleségemtől. Feldaraboltad, élénkült meg Eszter, és vihogott hozzá, mint aki füvet szív. Persze, konyhakés, utazókosár, sós-kút a kert végében, káposztanyomtató kövek, ahogy errefelé szokták. Menjünk, igyunk valamit, mert idefagyok, mondta később, és szinte futva indultak a tűz felé, nagyon szorították egymás kezét, akkora pecsétgyűrű volt a nő ujján, mint egy boxer, meleg volt az ezüst, jéghideg a kő. Rúgjunk be, mondta Eszter, közben elképesztő mennyiségű csirkeszárnyat tömött magába, többen is kíváncsian nézték, mégiscsak ő volt a legszebb az egész konferencián. Falánk vagyok, mint egy ellenzéki

szociológus, mondta, és csak evett, evett komolyan, lopva körbenézett, hogy mennyi van még, lehet, nem is lesz elég.

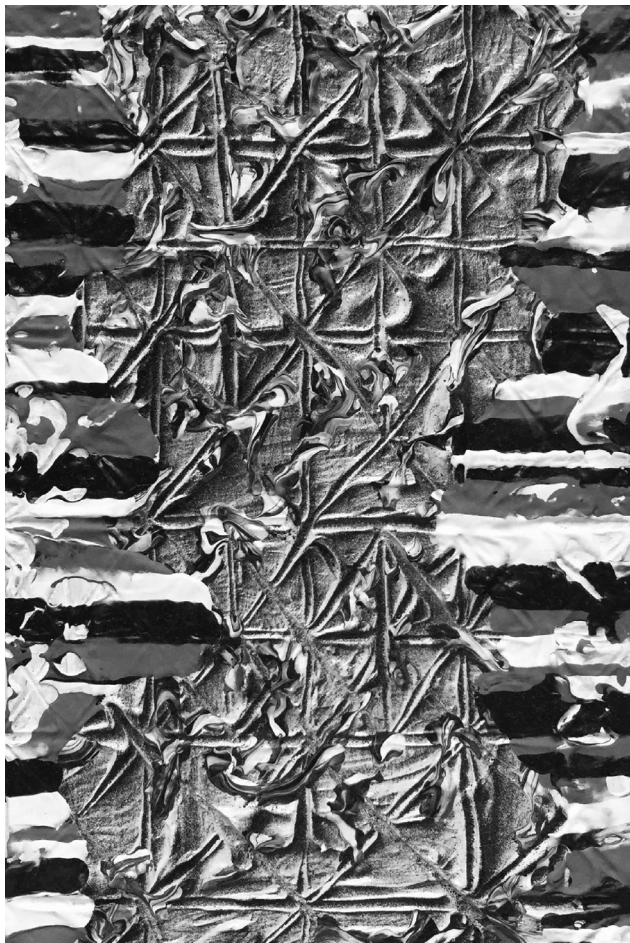
Rúgjunk be, mondta Eszter vacsora után, és berúgtak istenesen. A konferencia hátralevő része ezzel telt. Zanót olykor kinézett az ablakon, ha fény volt. Néha lebotorkált sörért vagy kávéért. Rúgjunk be, mondta Eszter, és mesélte közben az életét, mondta, mint a vízfolyás, mintha egy jól betanult regényfolyam szekvenciáit próbálná összefűzni. Igen, a szerelemről kellene többet tudni és kevesebbet beszélni, pedig csak képmutatók vagyunk, a ráncaink helye már születésünk előtt az arcunkon, mindig ez az örökös hazudozás meg a hiányok leplezése, hiszen amennyi szeretet kell egy embernek, annyi az egész világon nincs. Mindig ezek a hiábavaló mérhetőségek, és hogy akkor érdemes-e belefogni, mindig ez a latolgatás, a félelem, nem is értem. Úgy múlik el az élet, hogy semmit sem értünk belőle. Hogy érthetnénk azt, amit nem élünk, és hogy élhetnénk meg azt, amit nem értünk? Következő életemben költő leszek és versenylő. Én pedig egy szép nő, mondta Zanót. Ugyan, azt ki kell érdemelni, mondta Eszter, és lassan kijózanodtak. Vége lett a konferenciának.

És képzeld el, hogy a kurva barátnőim itthagytak, mondta Eszter a szálloda előtt, szinte sikított, bár ő is érezte, csak megjátszott hisztéria ez, amikor még mindig nem akarta elhinni, hogy amit az ajtó alatt becsúsztatott fecnire írtak, az igaz. Nem hallatszott a kopogtatás, mert nem is kopogtak, mondta. Én hallottam, de nem nyitottam ki, füllentette Zanót. Kurvák, mondta Eszter, és felnézett az égre, egyenesen hullott az eső az arcába. Ugyan, csak irigykednek, mosolygott Zanót, és belekarolt. Le kell hát sétálni gyalog a faluba, megmutatja közben azt a sóskutat, amelyben egyszer egy ikerpár elsüllyesztette a feldarabolt apjukat. Évekig keresték az öreget a rendőrök, de nem akadtak a nyomára, a fiúkat nem súgta be senki – ez itt ritkaság. Aztán a vízben elkorhadt a koffer, amibe tették, és feljött az egész a felszínre. Nem, nem voltam ott, amikor megtalálták, de ismerem az ügyvédet, aki felsorakoztatta az összes enyhítő körülményt, hogy ahhoz képest olcsón megússzák.

És, kérdezte Eszter. És mi, válaszolta Zanót. Anyjuk volt ezeknek? Úgy látszik, nem. Mi lett velük? Semmi, azóta már szabadultak.

Nem félsz ezektől a történetektől, kérdezte Eszter megborzongva, és valami csodálkozás vagy szánalom ült a szemében, amikor már jó

messze jártak attól a kerítéstől, ami mögött látszania kellett volna a sósokútnak, de nem látszott. Azért mesélem el, hogy ne csak én féljek. Menjünk vissza a szállodába, mondta Zanót, amikor kisilabizálta, hogy órák múlva lesz csak busz. Keressünk egy másikat, mondta Eszter, vagy inkább igyunk valamit...

- x - (akril, vászon, 10 x 15 cm, 2018)